

บทที่ :

5

เทคนิคระดับชั้นพัฒนาการ 5
(การสื่อสารด้วยสัญลักษณ์)

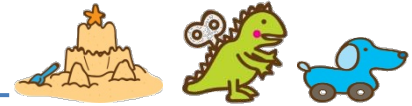
ความรัก ความอบอุ่น การมีความสุขในชีวิตครอบครัว เป็น
พื้นฐานที่สำคัญของชีวิต ไม่ว่าเด็กจะเป็นอย่างไร บกพร่องมากแค่ไหน สิ่ง que เด็ก
ต้องการ ไม่แตกต่างจากคนอื่น เด็กต้องการที่จะรับรู้ว่ พ่อแม่รัก พ่อแม่มีความสุข
เมื่อมีหนูอยู่ด้วย

My note to doctors & therapists
พญ.แก้วตา นพมณีจรัสเลิศ

เทคนิคระดับขั้นพัฒนาการขั้น 5

การสื่อสารด้วยสัญลักษณ์

☀ เป้าหมาย เทคนิค

☀ การสื่อสารมีอะไรบ้าง

- รูปแบบการสื่อสาร
- การตอบสนองการสื่อสาร

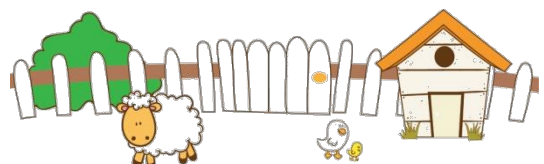
☀ ความพร้อมของเด็ก

- รู้ได้อย่างไรว่าเด็กพร้อมจะใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสาร
- เส้นทางสู่ภาษา
- ความสามารถพื้นฐานก่อนการเล่นสมมติ
- ความพร้อมของท่านก็สำคัญ

☀ การเล่นสมมติ

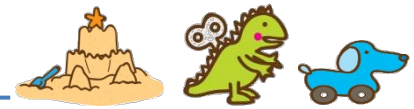
- เริ่มต้นอย่างไรดี
- ทำอย่างไรถึงจะเล่นสมมติกับเด็กได้
- สิ่งที่จะช่วยให้การเล่นสมมติง่ายขึ้น
- ทำอย่างไรให้เล่นสมมติได้เป็นเรื่องราว ชับซ้อน
- ทำอย่างไรให้เด็กพูดบอกอารมณ์ได้
- สิ่งสำคัญ 4 ประการในการช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็ก
- พัฒนาการที่ถดถอยขณะเล่นสมมติ
- สิ่งที่ต้องรู้ (ทบทวนตัวเอง)
- ขั้นตอนย่อยในการส่งเสริมพัฒนาการขั้น 5

☀ การพูดคุยสื่อสารในชีวิตประจำวัน

เทคนิคระดับขั้นพัฒนาการขั้น 5

ช่วยให้เด็กสื่อสารด้วยสัญลักษณ์

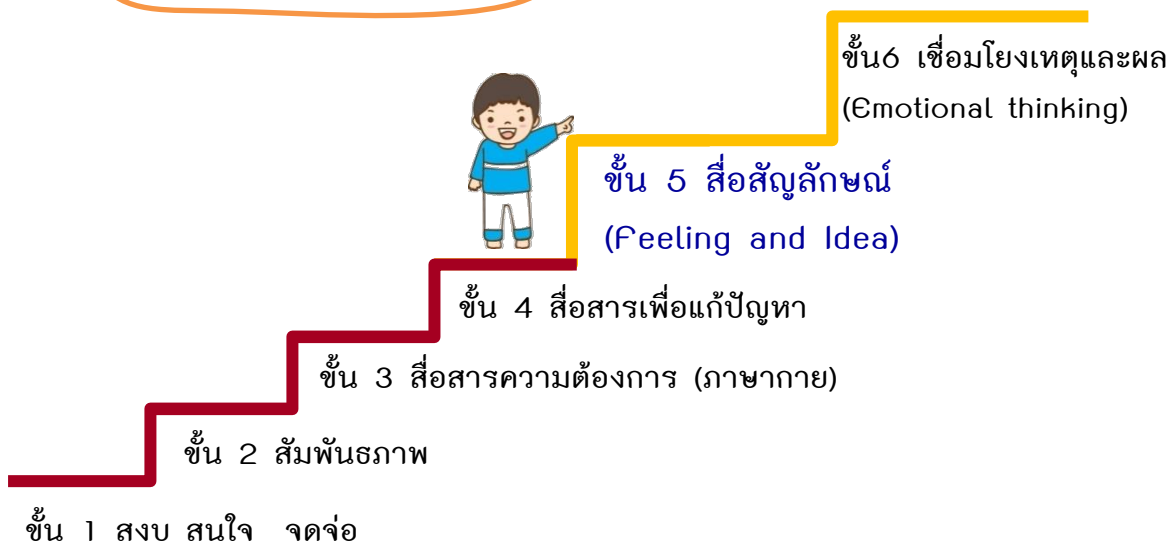

เป้าหมาย

พัฒนาการขั้น 5 คือ การช่วยให้เด็กสามารถแสดงความคิด ความต้องการ และความรู้สึกของตัวเองออกมาเป็น**คำพูด** เช่น พูดแสดงความคิด “ชุดแม่สวยจัง” พูดบอกความต้องการ “อยากออกไปเล่นข้างนอก” หรือพูดบอกความรู้สึก “หนูกลัวเสียงฟ้าผ่า” นอกจากการแสดงออกด้วยคำพูดแล้วสามารถสื่อสารผ่านการใช้**สัญลักษณ์หรือกิจกรรม** เช่น การวาดรูป การเล่น และบทบาทสมมติ

เทคนิค

- เล่นสมมติ
- ชวนพูดคุยสื่อสาร

การสื่อสารมีอะไรบ้าง

ก่อนที่ท่านจะมาเรียนรู้ **การส่งเสริมพัฒนาการขั้น 5** คือการช่วยให้เด็กสื่อสารด้วยคำพูด เรามาเรียนรู้กันก่อนดีกว่าว่า **“การสื่อสาร”** โดยทั่วๆ ไป คืออะไร

“การสื่อสาร” เป็นความสามารถในการถ่ายทอดข้อมูลให้คนอื่นเข้าใจได้ด้วยรูปแบบหรือวิธีการต่างๆ เช่น ชี้นิ้ว พูดบอก ดึงมือ วาดรูป ดังนั้นการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ**รูปแบบการสื่อสาร** กันก่อนจะช่วยให้ท่านเข้าใจมากขึ้นว่าการสื่อสารไม่ใช่การพูดเพียงอย่างเดียว

รูปแบบการสื่อสาร

- ★ สื่อสารด้วย**พฤติกรรม (action)** เช่น ร้องไห้ โวยวาย กระตืบเท้า ขวางของ ทูบประตู่ ดึงมือ ตีคนอื่น
- ★ การสื่อสารด้วย**ท่าทาง (gestures)** เช่น ชี้ พยักหน้า ส่ายหน้า กวักมือเรียก สีหน้า แหวดตา
- ★ การสื่อสารด้วย**คำพูด (verbal language)** เช่น การพูด การเล่าเรื่อง
- ★ สื่อสารความคิดผ่าน**สื่อ วัสดุ สิ่งของ** เช่น วาดรูป การเล่นเกม

ที่เกริ่นขึ้นมาเช่นนี้

เพราะว่า....บ่อยครั้งที่คุณพ่อคุณแม่พาลูกมาปรึกษาด้วยความกังวลว่า “ลูกพูดได้แต่ทำไมลูกไม่พูด” คนฟังถึง ?? ตกลงพูดได้หรือว่าพูดไม่ได้ มันยังงัยกันนี้ !!!! ถามต่อไปว่า “พูดได้แต่ไม่พูดเป็นยังงัย” คือ “เขาก็พูด A B C ท่องได้จนจบเลย ก. ไก่ ข. ไข่ เขาก็ท่องได้ ชี้ตัวอะไร เขาก็ตอบได้ แต่เวลาหิวข้าว หิวน้ำ จะชี้นิ้วบอกเราหรือไม่ก็ร้องไห้ พอถามจะเอาอะไรก็ไม่พูด” เป็นความกลุ้มใจที่บอกเล่าออกมาคนแล้วคนเล่า

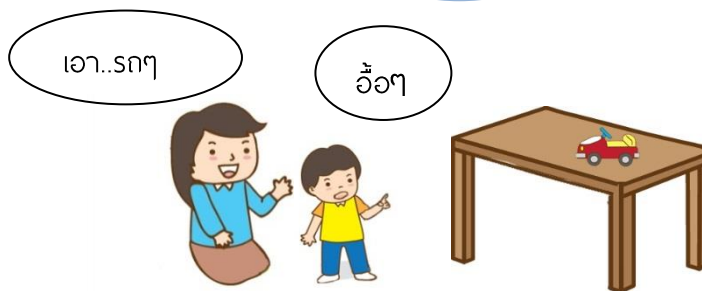
คำตอบคือ

เด็กมีภาษาพูดได้....แต่ยังไม่สามารถใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้ ซึ่งในกรณีข้างบนเด็กใช้การสื่อสารด้วยภาษา**ท่าทาง** (งูมือ ชี้ พยักหน้า ฯลฯ) เพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองต้องการ

เมื่อท่านเข้าใจ **รูปแบบการสื่อสาร** ที่เด็กของท่านใช้แล้วไม่ว่าเด็กจะใช้การสื่อสารกับท่านด้วยวิธีการใดก็ตาม **แต่สิ่งสำคัญเหนือความเข้าใจคือ การตอบสนองการสื่อสารของเด็กทุกครั้ง** เพราะการตอบสนองทำให้เด็กรู้สึกว่าคุณสนใจและใส่ใจในสิ่งที่เขาอยากสื่อสาร ทำให้เกิดความมั่นใจที่สามารถสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้และอยากสื่อสารเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ

ตัวอย่างเช่น

เด็กอยากได้รถที่อยู่บนโต๊ะแต่หยิบเองไม่ได้จึงเดินไป
จูงแม่มาที่โต๊ะแล้วชี้บอก

“ มีคนสนใจ พยายามเข้าใจ และ**ตอบสนอง**เวลาที่สื่อสาร
เด็กอยากสื่อสารเพิ่มขึ้น”

การฝึกตอบสนองการสื่อสาร

เป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการขั้น 5
เพราะจะช่วยให้เด็กอยากพูด อยากคิด อยากเล่นมากขึ้น

ความพร้อมของเด็ก

รู้ได้อย่างไรว่าเด็กพร้อมจะใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสาร?

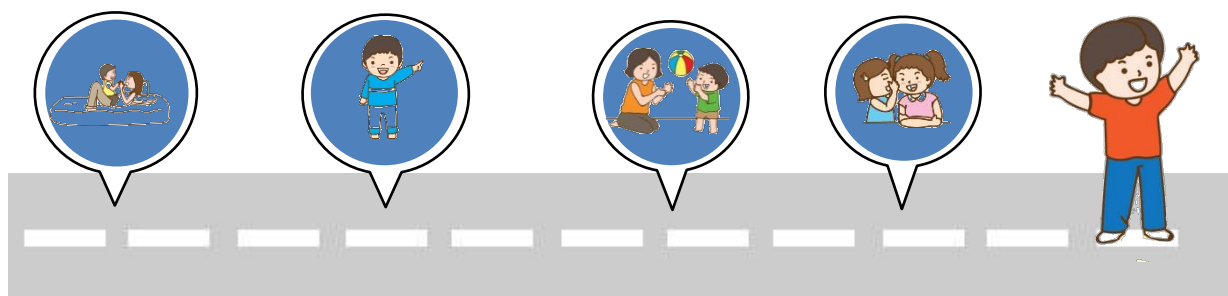
ในเด็กปกติจะมีพัฒนาการในขั้น 5 ได้เองเมื่ออายุ 18-30 เดือน แต่สำหรับเด็กที่มีพัฒนาการล่าช้า เด็กพิเศษ จะพบว่าพัฒนาการไม่เป็นไปตามอายุจริง ให้ท่านพิจารณาความพร้อมของเด็กก่อนจะเริ่มใช้เทคนิคในขั้น 5

- เด็กสามารถเล่นสนุกกับท่านและชวนท่านเล่นได้มั้ย?
- เวลากลัว ตกใจ เสียใจเข้าหาคนใกล้ชิดหรือไม่?
- พยายามสื่อสารให้ท่านเข้าใจได้อย่างต่อเนื่องแล้วหรือยัง? (มีคำพูดหรือไม่มีคำพูดก็ได้)
- คิดแก้ปัญหาให้ตัวเองได้หลากหลายหรือเปล่า?

ถ้าคำตอบ คือ **“ไม่มี”** อยากให้กลับมาส่งเสริมพัฒนาการขั้นพื้นฐาน 1-4 ก่อนเพราะถ้าฝึกทำทั้งท่านและเด็กจะเหนื่อยมาก ต้องกระตุ้น ต้องดื้อ และเด็กมักจะไม่เล่นด้วยเพราะความสามารถยังไม่ถึง

เส้นทางสู่ภาษา

ลองสังเกตว่าเด็กมีความสามารถเหล่านี้แล้วหรือยัง

1.สนใจคน

2.ภาษาท่าทาง

- แสดงความต้องการของตนเองให้คนอื่นเข้าใจ
- เข้าใจภาษาท่าทางของคนอื่น

3.รู้จักสิ่งต่างๆ

รอบตัว เช่น แป้ง
ถังขยะ รถ ขนม
ฯลฯ

4.เข้าใจภาษา

ฟังเข้าใจในสิ่งที่
คนอื่นพูด

5.พูด

ความสามารถพื้นฐานก่อนการเล่นสมมติ

ลองสังเกตว่าเด็กสามารถทำสิ่งเหล่านี้ได้หรือไม่?

เล่นเกม ง่ายๆ

สามารถเข้าใจการเล่นและเล่นกับคนใกล้เคียงได้ด้วยตัวเอง
เช่น ซ่อนแอบ วิ่งไล่จับ เล่นจ๊ะเอ๋

การเล่น ของเล่น

สามารถเล่นของเล่นได้ถูกต้องตามลักษณะของเล่น
เช่น เล่นตบบล็อก ต่อบล็อก การเล่นก่อสร้าง การวาดรูปเล่น

ถ้าเด็กยังไม่มีภาษาพูด อ่านรายละเอียดเพิ่มเติมหน้า 73 หนังสือการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก
ล่าช้าเด็กพิเศษอย่างเป็นองค์รวม (ฉบับความสุข) หรือ Download จาก www.mahidolclinic.com
บทที่ 2 พัฒนาการองค์รวม

ความพร้อม

ของท่านก็สำคัญ

ศึกษาหลักการ ... ท่านควรมีความรู้พื้นฐานของหลักการเพื่อที่จะเข้าใจเป้าหมายและเทคนิคแต่ละขั้นตอนพัฒนาการ ทำให้ท่านส่งเสริมได้ถูกต้อง

เล่นสนุกแบบเด็กๆ ...ท่านควรเล่นสนุกกับเด็กง่ายๆ ให้เป็นก่อน จะช่วยให้ท่านเล่นสมมติได้ง่ายขึ้น ไม่เคอะเขิน

เวลา...ที่เป็นของท่านและเด็กจริงๆ ไม่มีอะไรมารบกวน

พักผ่อน...และทบทวน

การเล่นสมมติ

เริ่มต้นอย่างไรดี...

เมื่อท่านเข้าใจเรื่องการสื่อสารและความพร้อมของเด็กแล้ว **หลักการ**ในการส่งเสริมขั้น 5 นี้ก็ไม่แตกต่างไปจากขั้นอื่นๆ ก่อนหน้านี้ คือ

“เริ่มจากสิ่งที่เด็กสนใจ”

ถ้าหากท่านใดที่ผ่านการส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้วยขั้น 1-4 มาแล้วคงเข้าใจได้ไม่ยากนักและคงผ่านการฝึกฝนและเรียนรู้เรื่องนี้มาเป็นอย่างดี การเริ่มจากความต้องการของเด็กกับความต้องการของเราต่างกันอย่างไร ก็หากเริ่มจากความต้องการของเด็กเขาจะพยายามคิด สื่อสารและคิดแก้ปัญหาเพื่อเป้าหมายของตัวเอง เช่น อยากกินก็จะจูงแม่ไปที่ตู้เย็นพยายามให้แม่เปิดตู้เย็นให้ แต่ถ้าเป็นความต้องการของท่านเด็กก็จะพยายามเหมือนกัน แต่พยายามหนีท่าน ไม่ตอบ ไม่คุย ไม่คิด ไม่เล่นด้วย ไปดีกว่า...

เป้าหมายไม่ตรงกันก็เดินกันคนละทาง

อย่างไรก็ตาม การที่ท่านชวนเด็กเล่นก่อนก็ไม่ใช่ว่าเรื่องผิดอะไร ถ้าหากการชวนเล่นของท่านเด็กสนใจ อยากเล่นด้วย ท่านก็สามารถเล่นต่อไปได้ แต่ถ้าชวนแล้วเด็กไม่ได้สนใจ ไม่อยากเล่นด้วย ก็แนะนำให้รอดูเด็กก่อนว่ากำลังสนใจอะไรหรืออยากเล่นอะไร

“การสังเกต”

สิ่งที่เด็กทำกับอารมณ์ความรู้สึกของเด็กจะเป็นตัวช่วยให้ท่านเห็นความต้องการของเด็กได้ง่ายขึ้น

เรื่องเล่า “เล่นไม่ได้”

วันหนึ่งมีคุณพ่อท่านหนึ่งเข้ามาในห้องด้วยสีหน้ามึนๆ หม่นๆ และนั่งลงด้วยท่าทางหมดแรง ครูจึงเริ่มต้นด้วยคำถามว่า “ช่วงนี้เป็นอย่างไรบ้างคะ” คุณพ่อส่ายหัวก่อนแล้วตอบว่า “ไม่ได้เลยครู ไม่ใช่ไม่ได้เล่นนะครับ เล่นกับเขาไม่ได้เลย” ระหว่างนี้พูดคุย เด็กเดินไปหยิบรถมาหนึ่งคัน ทันใดนั้นคุณพ่อก็เข้าไปหาเด็กแล้วก็พูดว่า “มาเร็วรถบรึ้นๆ” เด็กก็หันหลังให้คุณพ่อ คุณพ่อก็พยายามที่จะเข้าไปกุมมือเด็กข้างที่ถือรถแล้วทำท่าไถรถ “บรึ้นๆ” เด็กก็สะบัดทั้งทั้งรถและพ่อแล้วเดินจากไป ครูเข้าใจแล้วถึงที่มาของ หน้ามึนๆ หม่นๆ และท่าทางหมดแรงของคุณพ่อท่านนี้ทันที

ถูกต้องที่ เด็กสนใจรถ แต่ผิดตรงที่ เด็กอยากจะทำอะไรกับรถล่ะ?

“การสังเกตให้นานมากพอจะเห็นความต้องการของเด็กมากยิ่งขึ้น”

เมื่อเจอในสิ่งที่เด็กสนใจและอยากจะทำอะไรแล้ว สิ่งต่อไปที่ต้องทำคือ

“เข้าไปร่วมเล่นกับเด็ก”

ทำอะไรถึงจะเล่นสมมติกับเด็กได้?

โดยให้เด็กริเริ่ม ผู้ใหญ่ร่วมเล่นให้สนุกตติใจแล้วค่อยๆใส่สมมติเข้าไปในการเล่น เช่น

เด็กเล่นไถรถไปมา ท่านอาจนำตุ๊กตามาแล้วพูดว่า
“ขอไปด้วยคนได้ไหม”

เด็กชอบเล่นขี่หลังพ่อ พ่ออาจจะสมมติตัวเองเป็นรถแล้ว
ถามเด็กว่า “ขี่รถปรี๊ดๆ”

หรือตอบสนองจินตนาการของเด็กแล้วรอเพื่อให้เด็กคิดริเริ่มต่อไป เช่น

รอ		
หมั่นอน สบายเลย ครอกพีๆ	ตื่น ตื่นมากทำ อะไรจะ	จี่...

ถ้าเด็กยังไม่สนใจสมมติที่ท่านใส่ไป

เล่นสนุกต่อไปแล้วลองหาจังหวะใหม่หรือหา
มุขใหม่มาลองเล่น

ควบคุมหรือบังคับให้เด็กเล่นตาม

สิ่งที่ช่วยให้การเล่นสมมติง่ายขึ้น

- **ของเล่นที่ส่งเสริมจินตนาการ** เช่น ของเล่นทำอาหาร ของเล่นคุณหมอ หรือของเล่นที่สามารถสมมติเป็นอะไรก็ได้ การจัดบ้านให้มีของเล่นเหล่านี้ก็จะช่วยให้เด็กเล่นจินตนาการได้ง่ายขึ้น

- **ประสบการณ์ของเด็ก** การรู้ว่าเด็กมีประสบการณ์อะไรบ้างจะช่วยให้ท่านเลือกเล่นสมมติกับเด็กได้ง่ายขึ้นและมีโอกาสที่เด็กจะเล่นสมมติกับท่านเพราะเข้าใจสิ่งที่เล่น เช่น

เด็กเอาตุ๊กตาสัตว์มาเรียง ท่านเข้าไปร่วมเล่นกับเด็กว่า

“หมิกิน**ขนม**มั้ยจ๊ะ”

VS

“หมิกิน**พุทธา**มั้ยจ๊ะ”

คงจะได้ไม่ยากว่า เด็กน่าจะเข้าใจ “ขนม” มากกว่า “พุทธา” แต่ไม่ได้หมายความว่า “พุทธา” เด็กจะไม่เข้าใจถ้าเด็กคนนั้นมีประสบการณ์เพราะการที่เด็กจะจินตนาการของสิ่งนั้นมีลักษณะอย่างไรได้นั้นจะต้องได้เรียนรู้ข้อมูลผ่าน**ประสาทสัมผัสหลายช่องทาง** เช่น เด็กจะสมมติก้อนหินเป็นลูกอมได้ เด็กต้องเคยได้กิน ดม ดู จับ ลูกอมมาก่อน ทั้งนี้คนที่รู้เกี่ยวกับประสบการณ์เด็กที่สุดคือ **คุณพ่อคุณหรือผู้เลี้ยงดูหลัก** เพราะเป็นคนใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สำหรับท่านอื่นๆ การเริ่มเล่นกับเด็กแนะนำให้เล่นเรื่องพื้นฐานเรื่องทั่วไปๆหรือถามข้อมูลจากผู้ใกล้ชิดก่อนเล่นกับเด็กก็ได้

ทำอย่างไรให้เล่นสมมติได้เป็นเรื่องราว ชับซ้อน

ในช่วงแรกที่เด็กเริ่มเล่นสมมติเด็กจะเล่นเรื่องง่ายๆ จากเรื่องใกล้ตัวที่เด็กมีประสบการณ์ เนื้อหาการเล่นอาจจะซ้ำไป ซ้ำมา ไม่ซับซ้อน เช่น สนุกกับการเล่นทำกับข้าวก็เล่นแต่ทำกับข้าว หรือ ขอบรถก็จะเล่นอยู่อย่างนั้น เล่นแล้วเล่นอีกไม่เบื่อ ขอให้ท่านเข้าใจถึงความสามารถและให้เวลาเด็กได้เล่นต่อไปเรื่อยๆ โดยยังคงเล่นสนุกและขณะเล่น...ท่านรอให้เด็กได้คิด สังเกต สีน้าท่าทาง อารมณ์ความรู้สึกของเด็ก และตอบสนองการเล่นให้ตรงกับอารมณ์ความรู้สึกของเด็กจะช่วยให้เด็กอยากคิด อยากจินตนาการเพิ่มขึ้น แล้วค่อยๆ ขยายเรื่องราวในการเล่นสมมติด้วยการใช้คำถามปลายเปิด หรือ การใส่อุปสรรคในการเล่นก็จะช่วยให้การเล่นสมมติซับซ้อนขึ้น ทั้งนี้เนื้อเรื่องยังเป็นของเด็กและอยู่บนพื้นฐานความจริง **ระวัง!!** การใช้คำถามหรือการใส่อุปสรรคที่มากเกินไปจะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิด จินตนาการของตัวเองเพราะมัวแต่ตอบคำถามหรือแก้ไขอุปสรรค

ตัวอย่างที่ 1 ...

เด็กหยิบพิชซ่ามาให้พ่อกินแล้วพูดว่า “พริก” พร้อมกับทำหน้าทำตาตื่นเต้น

พ่อ : “ขอสละ”

เด็ก : “พริกๆ” (ท่าทางตื่นเต้น)

พ่อ : “ขอสละ ขออยู่ไหน”

เด็ก : (หยิบพิชซ่าออกจากมือพ่อ วิ่งไปหาแม่) “แม่กินๆ”

แม่ : แม่รับมาแล้วทำท่ากิน “หว่า”

เด็ก : “พริกๆ” (ท่าทางตื่นเต้น)

แม่ : “โอ้ย...เผ็ด” (ทำท่าเผ็ด)

เด็ก : (กระโดดไปมาตื่นเต้น หยิบพิชซ่าให้แม่กินอีก) “พริกๆ แม่กิน” (ท่าทางตื่นเต้น)

แม่ : “โอ้ย...เผ็ด” (ทำท่าเผ็ด) (เล่นแบบนี้อยู่หลายรอบ)

เด็ก : “กินน้ำ” (ยิ้มๆ แล้ววิ่งไปหยิบแก้วน้ำมาให้แม่)

แม่ : “เอาน้ำอะไรมาให้”

เด็ก : “น้ำเย็น” (ยิ้มๆ ชอบใจ)

แม่ : (ทำท่าดื่มน้ำ) “หายเผ็ดละ”

จากตัวอย่างการที่คุณพ่อไม่ตอบสนองตามความต้องการของลูกทำให้เด็กไม่เล่นด้วยแต่แม่ตอบสนองด้วยท่าทางสนุกๆ และเล่นตามความต้องการของเด็ก เด็กก็อยากเล่นกับแม่ อยากแสดงความคิดของตัวเองออกมาทำให้นเนื้อเรื่องการเล่นก็จะเริ่มซับซ้อนขึ้น

แม่สนใจ
เรา

ตัวอย่างที่2 ...

ขณะปั่นจักรยานเล่นในบ้าน เด็กก็หยิบตุ๊กตาตัวโปรดไปซ่อนท้ายแล้วปั่นไปรอบๆ บ้าน

แม่ : “โอ้โห !! มีใครซ่อนท้ายด้วย”

เด็ก : “เพื่อน” (แล้วก็ชวนไปรอบๆบ้าน)

แม่ : “จะพาเพื่อนไปไหน”

เด็ก : (ไม่ตอบ ตั้งหน้าตั้งตาปั่นอย่างสนุก)

แม่ : แม่ทำท่าปั่นจักรยานตามสนุกๆ “ไปด้วย”

เด็ก : หันมายิ้มให้แม่ “เที่ยว”

แม่ : “เที่ยวที่ไหน ???”

เด็ก : “บ้าน”

แม่ : “ว้าว...มาทำอะไรที่บ้าน”

เด็ก : “ปั่นจักรยาน”

แม่ : “ชอบไหม”

เด็ก : “ชอบ...บ้านกว้าง” (ยิ้มให้แม่ แล้วจอดจักรยาน)

แม่ : “ไปไหนละ”

เด็ก : “เอาขนมให้เพื่อน”

ท่าที น้ำเสียง และคำพูดของแม่ที่สนใจในสิ่งที่เด็กเล่น และคอยกระตุ้นให้ลูกได้พูดคุยแสดง
ความคิดของตัวเองโดยมีแม่คอย**ตอบสนอง** ความคิด ความรู้สึกของเด็กได้ตรง
ก็จะช่วยให้อยากคิด จินตนาการเพิ่มขึ้น

ตัวอย่างที่3 ...

เด็ก : “ตำรวจจะจับไดโนเสาร์”

แม่ : “ไดโนเสาร์ทำอะไรผิด”

การใช้คำถามปลายเปิด

เด็ก : “ไดโนเสาร์จะกัดตำรวจ”

แม่ : “อ๋อ...ไดโนเสาร์วิ่งหนีดีกว่า”

อุปสรรคในการเล่น

เด็ก : “ขับรถตาม”

แม่ : “วิ่งหนีเข้าตึกดีกว่า”

เด็ก : “ไดโนเสาร์เข้าไม่ได้ ประตุนั้นเล็ก”

แม่ : “แยแล้วเข้าไม่ได้จริงๆด้วย”

เด็ก : “โดนจับ”

แม่ตอบสนองตามความคิดของ
เด็ก เด็กจะยิ่งสนุกและแสดง
ความคิดออกมามากขึ้น

สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้และจะคอยหล่อเลี้ยงให้เด็กอยากเล่นสมมติ คือ

“ความสนุก”

TIPS

ทำอย่างไรจึงเล่นได้สนุก?

3 อย่างนี้ **WAA** จะช่วยให้การเล่นสมมติสนุกขึ้น

Affect

(อารมณ์)

ยอดมนุษย์มาแล้ว 555
มาช่วยเธอแล้ว

Word

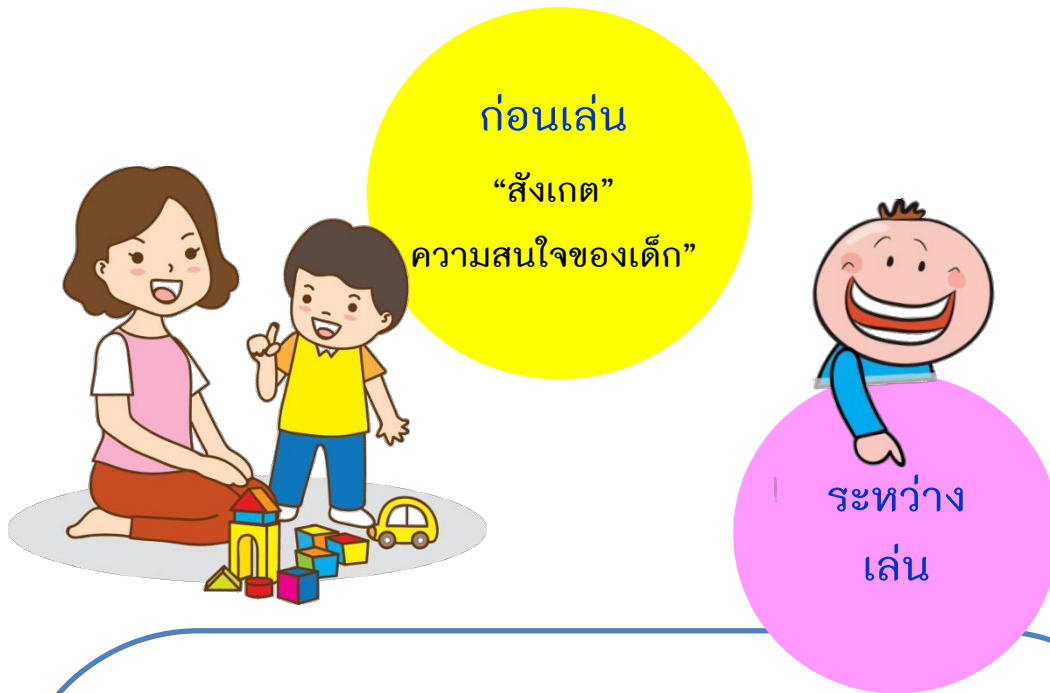
(คำพูด)

Action

(ท่าทาง)

เพราะความสนุกจะทำให้เด็กอยากเล่น อยากคิด อยากแก้ปัญหา ฯลฯ

อย่าลืม!!เด็กๆ ชอบความสนุก

1. ให้เด็กริเริ่ม ผู้ใหญ่ร่วมเล่นให้ “สนุก” “WAA”
2. ค่อยๆใส่สมมติเข้าไปในการเล่น หรือตอบสนองจินตนาการของเด็ก

3. ขณะเล่น...รอ !!! สังเกต !!! ตอบสนอง !!!

ให้เด็กได้คิด

ความคิด สีน้าท่าทาง
อารมณ์ความรู้สึกของเด็ก

ให้ตรงกับอารมณ์
ความรู้สึกของเด็ก

4. **ช่วยให้เด็กได้คิด** โดยใช้คำถามปลายเปิด หรือใส่อุปสรรคในการเล่นแต่ต้องไม่
มากจนเกินไปจะทำให้เด็กไม่ได้ใช้ความคิด จินตนาการของตัวเองเพราะมันแต่ตอบ
คำถามหรือแก้ไขอุปสรรค

5. เล่นให้ตรงกับอารมณ์ความรู้สึกของเด็ก

ทำอย่างไรให้เด็กพูดบอกอารมณ์ได้

ในเด็กปกติทั่วไปการพัฒนาอารมณ์ก็คงไปได้ง่ายตามธรรมชาติ แต่ก็มีเด็กบางคนที่ไม่สามารถพัฒนาอารมณ์ได้ตามปกติ โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กออทิสติกที่มีข้อติดขัดเรื่องอารมณ์เป็นหลัก เด็กอาจจะหลีกเลี่ยงหรือกลัวในอารมณ์ที่ติดขัด เช่น ไม่กล้าเล่นวิ่งไล่จับกับเพื่อนเพราะตื่นเต้นมากจนไม่ไหว หรือไม่ยอมเล่นสมมติในบางอารมณ์ เลือกเล่นสมมติเฉพาะอารมณ์ที่ชอบเท่านั้น ดังนั้นการเล่นสมมตินอกจากจะพัฒนาความคิดและภาษาแล้วยังช่วยพัฒนาอารมณ์ ความรู้สึกของเด็กให้หลากหลายและลึกซึ้งอีกด้วยเพราะการเล่นสมมติเป็นสนามฝึกซ้อมให้ทดลองอารมณ์ ความคิดต่างๆ ผ่านการเล่น นอกจากนี้จะใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาเด็กจากอารมณ์ที่เด็กแสดงออกเพื่อให้เด็กรู้จักอารมณ์ของตัวเองและพูดบอกอารมณ์ของตัวเองได้ เช่น รู้ว่าตัวเอง กลัว โกรธ เสียใจ ก็สามารถพูดบอกคนอื่นได้ ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้นต่อไป คือ การเชื่อมโยงเหตุ-ผล คือ “กลัวอะไร เพราะอะไร”

อารมณ์ต่างๆ ที่เด็กต้องเล่นได้ผ่านการเล่นสมมติ

- ★ ความรัก ความอบอุ่น การดูแล
- ★ ความพอใจ ชอบ ตื่นเต้น
- ★ ความอยากรู้อยากเห็น
- ★ ความอยากเอาชนะ อยากเป็นที่หนึ่ง ความมุ่งมั่น
- ★ ความโกรธ ก้าวร้าว ความรุนแรง
- ★ ความกลัว ความกังวล
- ★ ความเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ★ การบังคับ ควบคุม

สิ่งสำคัญ 4 ประการ

ที่ช่วยให้เด็กพัฒนาอารมณ์ได้หลากหลายและลึกซึ้ง
รู้จักอารมณ์และพูดบอกอารมณ์ของตนเองได้

1 สังเกต “อารมณ์ ความรู้สึกของเด็กขณะเล่นสมมติ”

2 เข้าใจและยอมรับ “อารมณ์ความรู้สึกของเด็ก”

3 เริ่ม “ทีละเล็กละน้อย”

4 รู้สึกแล้ว “สื่อ”

1 สังเกต “อารมณ์ ความรู้สึกของเด็กขณะเล่นสมมติ”

ถ้าท่าน**สังเกต**การเล่นสมมติของเด็ก ท่านจะเห็น**อารมณ์**ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลังของการเล่น เช่น หยิบตุ๊กตาขึ้นมา แล้วเอามาทำท่ากอด หรือเอาขดนมของเล่นมาป้อนน้อง (อารมณ์รักใคร่ใกล้ชิด ผูกพัน) หรือ แข่งรถกัน (เอาชนะ) ให้ท่านสังเกตว่าเด็กสามารถเล่นสมมติได้ทุกอารมณ์หรือไม่ ถ้าไม่ เด็กไม่ยอมเล่นหรือหลบเลี่ยงอารมณ์อะไรบ้าง เช่น

★ น้องมะตูมเอาตุ๊กตาสมมติเป็นเจ้าหญิงมาเล่นอาบน้ำ กินข้าว แต่งตัว เข้านอน (อารมณ์รักใคร่ใกล้ชิด ผูกพัน) ครูทักว่า “**ในห้องนอนมีเตียง**” (ความกลัว) เด็กหน้าเสียแล้วรีบเดินไปหาแม่ทันทีแล้วบอก “**ไม่เอายุงๆ**” (ไม่สามารถเล่นในอารมณ์กลัวได้)

★ เด็ก : (หยิบเรือมาเล่น) “**จะไปทะเล**”

ครู : “**ทะเลมีปลาฉลามหรือเปล่า**”

เด็ก : (หน้าเสียไปนิดหนึ่ง แล้วรีบเอาเรือมาเก็บที่เดิม)

ครู : “**ไม่เล่นเรือแล้วหรือ**”

เด็ก : (ไม่ตอบหาเล่นของเล่นชิ้นใหม่)

สันนิษฐานว่า เด็กน่าจะกลัวปลาฉลาม (อารมณ์ที่สื่อความรุนแรง) ทำให้เด็กไม่เล่นต่อ

2 เข้าใจและยอมรับ “อารมณ์ความรู้สึกของเด็ก”

ถ้าพบว่าเด็กหลีกเลี่ยงหรือกลัวในบางอารมณ์ สิ่งที่ต้องทำเป็นอันดับแรกคือ **เข้าใจและยอมรับอารมณ์ความรู้สึกของเด็กในขณะนั้นก่อน** เพราะท่าทางและคำพูดของท่านจะส่งผ่านทำให้เด็กรู้สึกว่ามีคนเข้าใจ ความกลัว ความกังวลในอารมณ์นั้นก็จะบางเบาลงและรู้สึกปลอดภัยมากขึ้นเพราะมีคนเข้าใจ อีกทั้งการเล่นสมมติเป็นสนามฝึกซ้อมที่ต้องปลอดภัยมากพอที่เด็กจะกล้าทดลอง อย่าพยายามต้อหรือแหย่เด็กเพราะคิดว่าทำบ่อยๆเดี๋ยวเด็กก็หายกลัว การทำเช่นนี้จะยิ่งทำให้เด็กไม่ไว้วางใจท่านและกลัวเพิ่มมากขึ้นเพราะมาในจังหวะที่ไม่ทันตั้งตัวและยังไม่สามารถจัดการได้

3 เริ่ม “ทีละเล็กทีละน้อย”

ควรเริ่มเล่นจากอารมณ์ที่เด็กพร้อมและขณะเล่นท่านอาจจะสอดแทรกอารมณ์ที่เด็กหลีกเลี่ยงเข้าไปในการเล่นทีละเล็กทีละน้อย เช่น น้องมะตูมยังไม่กล้าเล่นยิงเปลี่ยนเป็นตอนเล่นอาบน้ำสบู่มดหรือกินข้าวแล้วเสื่อเพื่อนก่อน (ไม่ชอบ ไม่พอใจ) เพื่อให้เด็กพอทนไหวและแก้ไขอุปสรรคในการเล่นด้วยตัวเองได้ เด็กก็จะมั่นใจมากขึ้นและกล้าที่จะเผชิญอารมณ์ที่กลัวได้ ถ้าเด็กไม่สามารถแก้อุปสรรคหรือความขัดแย้งในการเล่นได้ท่านอาจช่วย “**ให้ตัวเลือก**” เช่น “เสื่อเพื่อนทำไงดี” ท่านอาจให้ตัวเลือก “จะเอาผ้ามาเช็ดหรือเปลี่ยนเสื่อใหม่” อุปสรรคหรือข้อขัดแย้งที่ท่านสอดแทรกเข้าไปในการเล่นจะต้องคำนึงถึงประสบการณ์ของเด็กด้วย **แต่อย่างไรก็ตามให้ท่านพึงระลึกไว้เสมอว่าอารมณ์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนต้องใช้เวลาและความเข้าใจ**

4 รู้สึกแล้ว “สื่อ”

ในขณะที่เล่นสมมตินอกจากเด็กจะสามารถพูดบอกความคิด จินตนาการของตัวเองออกมาเป็นคำพูดได้แล้วยังใช้เป็นเวทีเพื่อช่วยให้เด็กได้รู้จักและเข้าใจอารมณ์ของตัวเองและ**พูดบอกอารมณ์ของตัวเองกับคนอื่นได้** ว่ากลัว โกรธ เสียใจ ฯลฯ ตัวอย่างเช่น.....

★ น้องมะตูมเอาตุ๊กตาสมมติเป็นเจ้าหญิงมาเล่นอาบน้ำ กินข้าว แต่งตัว เข้านอน (อารมณ์รักใคร่ใกล้ชิด ผูกพัน) ครูทักว่า “**ในห้องนอนมียูง**” (ความกลัว) เด็กหน้าเสียแล้วรีบเดินไปหาแม่ทันทีแล้วบอก “**ไม่เอายูงๆ**”

อีกตัวอย่างเช่น...

- แม่ : “วันนี้เล่นอะไรกันดี”
 เด็ก : “จะเล่นรถ” (หยิบเอารถไฟมาต่อกัน)
 แม่ : “จะเล่นรถไฟใช้ไหม?”
 เด็ก : (พยักหน้า)
 แม่ : “รถไฟจะไปไหน”
 เด็ก : “จะไปเที่ยว....แสดง”
 แม่ : “แสดงอะไรจ๊ะ”
 เด็ก : “แสดงช้างดรัมโบ้”
 แม่ : “แต่รถไฟไม่มีรางทำยังไงดี”
 เด็ก : “ต่อรางให้” (พยายามสร้างรางรถไฟจนสำเร็จ)
 แม่ : “รู้สึกยังไงบ้างมาถึงที่แสดงแล้ว”
 เด็ก : “**เย่เย่มมมม....**”
 แม่ : “ดีใจ” พร้อมเสียงตบมือ

เย่เย่ม

พัฒนาการที่ถดถอยขณะเล่นสมมติ

บางครั้งขณะเล่นสมมติเด็กอาจจะรู้สึกจริงแม้ว่ากำลังเล่นสมมติอยู่ เช่น รู้สึกกลัวจริงๆ หรือ รู้สึกกลัวแพ้ในการเล่น เด็กอาจจะมีพัฒนาการที่ถดถอยลงไป เช่น ตอนเล่นสมมติเด็กอยู่ในพัฒนาการขั้น 5 แต่พอเธรจริงเด็กอาจจะขว้างปาข้าวของ (ถดถอยจากการใช้ภาษาขั้น 5 ลงไปเป็นพฤติกรรมขั้น 4) หรือรู้สึกกลัวจริงๆ แล้วร้องไห้ (ถดถอยจากการใช้ภาษาขั้น 5 ลงไปเป็นการแสดงความรู้สึกเสียใจขั้น 3) การช่วยให้เด็กกลับไปมีพัฒนาการเหมือนเดิมและช่วยให้เด็กเรียนรู้อารมณ์โดยมีท่านเป็นคนช่วยเหลือ มีเทคนิคที่สำคัญดังนี้

1. **การสังเกต** สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง จังหวะของเด็ก และอารมณ์ ความรู้สึกของเด็กที่เปลี่ยนไปได้ละเอียดมากพอจะช่วยให้ท่านปรับการเล่นของท่านเหมาะสมกับอารมณ์ของเด็ก ซึ่งเป็นการหล่อเลี้ยงอารมณ์ของเด็กที่พอจะทนไหวพัฒนาการของเด็กก็จะไม่ถดถอย เช่น

เด็ก : “เครื่องบินมีระเบิด” สีหน้าท่าทางสนุกสนาน ชอบใจ

(เล่นเครื่องบิน บินไป บินมา พร้อมกับระเบิดของต่างๆ รวมทั้งระเบิดแม่ด้วย แม่ก็ตอบสนองโดนระเบิดไปหลายครั้ง)

แม่ : “หลบระเบิดเข้าไปในถ้ำ”

เด็ก : เด็กนิ่งชะงักไปนิดหนึ่ง สีหน้าเรียบ พุดเสียงดังขึ้น “ระเบิดแม่ ระเบิดแม่”

สีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง จังหวะของเด็กที่เปลี่ยนไป

สังเกตกับ

แม่ : “โอย!! ถ้ำพังโดนระเบิดเลย”

เด็ก : “ตุ้มๆ” (ด้วยน้ำเสียงสนุก ยิ้มดีใจ)

สนุกถูกใจ เล่นต่อ

สังเกตไม่กับ

แม่ : “ไม่โดนระเบิดเพราะหลบในถ้ำ”

เด็ก : “ตุ้มๆ” (น้ำเสียงจริงจังแล้วเอาเครื่องบินมาชนแม่จริงๆ)

โกรธเอาเครื่องบินมาชนแม่จริงๆ (ถดถอย)

ความสำคัญคือการตอบสนองการเล่นให้สอดคล้องกับอารมณ์ความรู้สึกของเด็กจะช่วยให้เด็กพัฒนาอารมณ์และความคิด (feeling and idea) ดังนั้นท่านต้องคอยการสังเกตอารมณ์ความรู้สึกของเด็กขณะเล่น ดังนั้นการเล่นไม่สามารถบอกท่านได้ว่าท่านควรจะบุกหรือท่านควรจะถอย ความรู้สึกของเด็กจะบอกท่านเองถ้าท่านสังเกตได้ละเอียด แต่ถ้าท่านสังเกตไม่ทันไม่ได้หมายความว่าท่านทำผิดอะไรถือว่าเป็นโอกาสให้ท่านได้ฝึกดูแลอารมณ์ของเด็ก

2. ถดถอยไปไหน

- **เด็กถดถอยจากพัฒนาการขั้น 5 ไปขั้น 1** คือแยกตัวไปเล่นคนเดียว ให้ท่านสังเกต แล้วรอดูสักพักว่าเด็กกำลังสงบตัวเองหรือว่าเด็กถดถอยไปเล่นคนเดียว ถ้าเด็กกำลังสงบตัวเองให้ท่านค่อยๆเข้าไปรับรู้อารมณ์ความรู้สึกของเด็กและรอให้เด็กพร้อม แต่ถ้าเด็กถดถอยไปเล่นคนเดียวให้ท่านเข้าไปด้วยเทคนิค 1-2 คือเล่นสนุก เน้นการกลับมาเชื่อมต่อกันใหม่

- **เมื่อเด็กถดถอยจากพัฒนาการขั้น 5 ไปขั้น 3-4** คือ ยังคงเชื่อมต่อแต่จะใช้วิธีการสื่อสารให้คนอื่นเข้าใจด้วยสีหน้าท่าทาง เช่น ตี ปาของ หรือร้องไห้ หรือใช้ภาษาสคริป เช่น ใช้คำว่า “ไม่เป็นไรๆ” ตอนที่มามีอารมณ์โมโห หรือ “ชี้หมาๆ” ตอนขับข้องใจ ให้ท่านตอบสนองเด็กด้วยความเข้าใจและยอมรับอารมณ์ความรู้สึกของเด็กโดยมีขอบเขตชัดเจน คือ ห้ามทำร้ายข้าวของ ทำร้ายตัวเอง และห้ามทำร้ายคนอื่น ถ้าเด็กทำสิ่งเหล่านี้ท่านควรหยุดเล่นและห้ามพฤติกรรมนั้นทันทีแต่ในขณะเดียวกันก็เข้าใจความรู้สึกของเด็กร่วมด้วย แล้วค่อยๆปลอบจนเด็กสงบจึงค่อยพูดคุยสอบถามอารมณ์ความรู้สึกของเด็กโดยที่ยังไม่ต้องเชื่อมโยงถึงสาเหตุ

เด็กโกรธแล้วเอาเครื่องบินมาชนแม่

เด็กโมโหแล้วพูดว่า“ไม่เป็นไรๆ” ซ้ำๆ
(พัฒนาการถดถอย-พูดซ้ำๆ(script))

แม้ว่าการทำความเข้าใจเรื่องการพัฒนาอารมณ์ของเด็กเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและซับซ้อน บางท่านอาจจะงงและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ ระหว่างนี้อยากแนะนำว่า **การตอบสนองให้สอดคล้องกับอารมณ์ของเด็กในทุกๆอารมณ์ต่อที่เกิดขึ้นก็ช่วยเหลือเด็กได้แล้ว** เช่น เด็กร้องไห้เสียใจท่านก็ปลอบ หรือเด็กโมโหท่านก็แสดงความเข้าใจในสิ่งที่เกิดขึ้นและให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม ไม่รีบเบี่ยงเบนหรือจัดการให้สงบเร็วๆ การเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้อารมณ์ของตัวเอง จะช่วยให้เด็กเข้าใจตัวเองนำไปสู่การสื่อสารอารมณ์ออกมาเป็นคำพูดได้ว่า **กลัว โกรธ เสียใจ** ซึ่งจะเป็นพื้นฐานของพัฒนาการในขั้น 6ต่อไป คือ **การเชื่อมโยงเหตุ-ผล คือ “กลัวอะไร เพราะอะไร”**

รู้ตัว

สิ่งที่ต้องรู้(ทบทวนตัวเอง)

ใครเป็นผู้นำการเล่น น่าแปลกใจ!! เราพบว่าส่วนใหญ่เมื่อให้ผู้ใหญ่เล่นกับเด็ก มักจะเอาของเล่นมาถามเด็ก เช่น “บอลสีอะไร” “ทอดไข่ใช้อะไรบ้าง” “ม้าภาษาอังกฤษว่ายังไง” หรือสอนวิธีการเล่นของเล่น เช่น “บ้านต้องต่อแบบนี้” “วาดภูเขาต้องสีเขียว” ผู้ใหญ่มักจะเป็นผู้นำและเด็กเป็นผู้ตาม แต่การเล่นที่ช่วยให้เด็กได้คิด ผู้ใหญ่ต้องเป็นผู้ตาม เปิดใจยอมรับและคอยตอบสนองจินตนาการของเด็กโดยที่ท่านไม่เข้าไปชี้นำหรือตัดสินถูกผิด ถ้าความคิดนั้นไม่เป็นอันตรายต่อตนเอง ผู้อื่น และข้าวของ “แค่ท่านเปลี่ยนบทบาท เด็กของท่านก็จะเปลี่ยนจากทำตามเป็นคิดเอง”

จังหวะการเล่นที่เหมาะสม ไม่เร็วจนเกินไปเพื่อให้เวลาเด็กคิดและสื่อสาร

กระตุ้นให้เด็กได้คิดด้วยคำถามปลายเปิดหรือการใส่อุปสรรคในการเล่นที่ไม่มากเกินไปจนทำให้เด็กคอยตอบคำถามหรือตามแก้ปัญหาอุปสรรคของคนอื่น ทำให้ความคิดริเริ่มที่ควรออกมาจากตัวเด็กเองน้อยลง ไม่เลื่อนไหล

ให้อิสระทางความคิด ไม่กำกับ ควบคุม เช่น เด็กเล่นทำไข่ทอด แม่ “ทอดไข่ใช้กระทะ” “ใส่น้ำมันด้วย”

รู้อารมณ์

เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นทุกอารมณ์ ไม่แก้ไข/เปลี่ยนแปลง/เปี่ยงเบน อารมณ์ของเด็ก เช่น เด็กอยากเล่นต่อสู้อยู่(ก้าวร้าว รุนแรง) แต่แม่ชวนเด็กมาคุณหมอ

เริ่มต้นบางทีเราอาจจะเผลอทำสิ่งเหล่านี้ไปบ้าง แนนอนการเล่นสมมติสำหรับผู้ใหญ่ไม่ใช่เรื่องง่าย เราห่างหายจากประสบการณ์ตรงนี้มาเป็น 10 ปีหรือมากกว่า การกลับไปเล่นอีกครั้งอาจจะดูจืดจางๆ ไปบ้าง ไม่คล่องแคล่ว แต่การเล่นบ่อยๆ และทบทวน จะช่วยให้การเล่นลื่นไหลขึ้น และเกิดเป็น ทักษะ เมื่อคุณมีทักษะแล้วคุณก็จะมีความสุขและความสำเร็จ อย่าลืมชมเชยตัวเอง ไม่เก่งแต่พัฒนา ทำด้วยความรัก

ไม่มีสิ่งใดผิดมากไปกว่า

ไม่ลงมือทำ !!!!

ขั้นตอนย่อยในการส่งเสริมพัฒนาการขั้น 5

1. เด็กสื่อสารด้วยภาษาสั้นๆ เพื่อบอกความต้องการ เช่น เมื่ออยากออกไปข้างนอกเด็กใช้ภาษาสื่อสาร บอก “ไปข้างนอก”
2. ความสามารถในการเล่นสมมติ
 - เด็กริเริ่มการเล่นเลียนแบบชีวิตประจำวัน เช่น กอดตุ๊กตา เอาโทรศัพท์ของเล่นมาทำท่าพูดแบบผู้ใหญ่ ป้อนอาหารให้ตุ๊กตา
 - เด็กเริ่มเล่นสมมติด้วยท่าทางได้หลายขั้นตอน เช่น ป้อนนมตุ๊กตา เอาตุ๊กตาไปที่เตียงแล้วห่มผ้า ให้ขั้นตอนการเล่นอาจยังสลับไปมา แล้วแต่ว่าจะนึกอะไรออก
 - เด็กแสดงความคิด ใช้ภาษาสั้นๆ ผ่านการเล่นได้ต่อเนื่องกัน เช่น นื่องนอน
 - เด็กเล่นสมมติเชื่อมโยงเป็นเรื่องราวสั้นๆ เช่น ปวดท้อง ไปหาหมอ เด็กเล่นสมมติที่อยู่นอกเหนือความจริง เล่นสมมติในจินตนาการ เช่น สมมติตัวเองเป็น superman เป็นเจ้าหญิง แม่มด ยานอวกาศ
 - เด็กเล่นสมมติ สวมบทบาทเป็นคนอื่น เช่น เล่นเป็นคุณครู เป็นตำรวจ และแสดงบทบาทนั้นได้เอง
3. เด็กเริ่มคาดเดาได้ว่าคนอื่นรู้สึกอย่างไร และตอบสนองได้อย่างเหมาะสม

การพูดคุยสื่อสารในชีวิตประจำวัน

นอกจากการเล่นสมมติแล้วการพูดคุยสื่อสารในชีวิตประจำวันก็จะช่วยให้เด็กได้คิด ได้สื่อสาร และเรียนรู้อารมณ์ของตัวเองเพิ่มมากขึ้น

★ **เพิ่มคำศัพท์** ในระหว่างวันท่านควรใช้คำพูดกับเด็กที่เกี่ยวกับสิ่งของ ความต้องการ หรือ อารมณ์ความรู้สึก เช่น แม่ส่งขนมให้แล้วเด็กสายหน้าหรือปัด ท่านอาจพูดบอกว่า “หนูไม่เอาขนม” หรือเวลาเด็กร้องไห้ ท่านพูดว่า “เสียใจๆ”

หรือเวลาที่ท่านพูดกับเด็กเพื่อให้เด็กทำอะไร แนะนำให้พูดระบุชื่อบุคคลหรือสิ่งนั้นให้ชัดเจน เช่น “หยิบกระเป๋ามาให้แม่หน่อย” แทนการพูดว่า “ไปหยิบโน้นมา” หรือ “หยิบนี้ให้แม่หน่อย”

★ **ลดการรู้ใจ** เพื่อกระตุ้นให้เด็กพูดคุยมากขึ้น เช่น เด็กอาจจะชี้ให้แม่หยิบนมให้ แม่อาจจะถามว่า “ให้แม่หยิบนมหรือน้ำ” แต่ทั้งนี้ท่านต้องดูความพร้อมทั้งทางด้านร่างกายและอารมณ์เด็กด้วย ถ้าเด็กหิวมากอาจจะไม่พร้อมตอบและทำให้เด็กหงุดหงิดได้

★ **เปิดโอกาส** ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็น เช่น

“เล่นอะไรกันดี”

“เราจะซื้ออะไรกัน”

★ **เข้าใจความรู้สึกของเด็ก** ขณะพูดคุยนอกจากจะเข้าใจเนื้อหาแล้วการเข้าใจความรู้สึกของเด็กก็สำคัญมาก เพราะจะทำให้เด็กเข้าใจอารมณ์ของตัวเองด้วย เช่น เด็กอยากได้ของตุ๊กตาของเพื่อน

หนูเสียใจที่ไม่ได้
ตุ๊กตาสวยๆ

หนูจะเอา
ตุ๊กตา

การรับฟังและสัมผัสภาพที่ดี
ทำให้เด็กมีแรงจูงใจ อยากพูด อยากตอบ